

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 257720 20 Rev
Sarajevo, 14.10.2020. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu u vijeću sastavljenom od sudija: Amre Hadžimustafić kao predsjednice vijeća, Slavice Čindrak kao izvjestioca i Fatime Mrdović kao članice vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice H. rođ. B.S. iz I., Ulica ..., koju zastupa advokat Femil Čurt iz Sarajeva, protiv tuženih: 1. H.H. i 2. H.R., obojica nastanjena u I., Ulica ..., radi utvrđenja i podjele bračne stečevine, v.s. 10.100,00 KM, odlučujući o zajedničkoj reviziji tuženih, protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 257720 14 Gž od 05.06.2019. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 14.10.2020. godine, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Revizija se djelimično usvaja i nižestepene presude preinačavaju u dijelu odluke kojom je utvrđeno da je ništav Ugovor o prenosu članskog udjela br. OPU-IP-306/11 od 21.04.2011. godine tako da se utvrđuje ništavost ugovora do 1/2 dijela raspolaganja udjelom, dok je ugovor pravno valjan preko tog dijela raspolaganja. U ostalom dijelu revizija se odbija.

Zahtjev tužiteljice za naknadu troškova odgovora na reviziju, se odbija.

O b r a z l o Ź e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 257720 12 P od 09.12.2013. godine, usvojen je tužbeni zahtjev tužiteljice u dijelu koji glasi:

Utvrđuje se da je osnivački udio u Društvu za transport građevinarstvo i trgovinu TGT Tragtas d.o.o. Sarajevo upisano u Registru privrednih društava Općinskog suda u Sarajevu broj MBS: ..., bračna stečevina tužiteljice i I tuženog, te da je udio tužiteljice u sticanju opisane imovine 1/2, pa je shodno tome tuženi dužan priznati i trpiti da se u Registru privrednih društava kod Općinskog suda u Sarajevu upiše tužiteljica kao vlasnik osnivačkog kapitala TGT Tragtas d.o.o. Sarajevo u procentu od 50%, ili je u protivnom dužan da prizna i trpi pravo tužiteljice da se ista temeljem ove presude u Reg. privrednih društava Općinskog suda u Sarajevu registruje kao član udjela u kapitalu Društva u procentu od 50%, pa se nalaže Registru privrednih društava kod Općinskog suda u Sarajevu da izvrši upis, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Ništav je Ugovor o prenosu članskog udjela broj OPU –IP 306/11 obrađen od strane Atifa Đafe notara iz Vogošće dana 21.04.2011. godine, zaključen između I tuženog kao člana koji istupa i II tuženog kao člana koji pristupa.

Utvrđeno je da su nekretnine koje se nalaze na k.č. broj 1834/ 40 u naravi kućište i dvorište i kuća izgrađena na k.č. br. 1834/40 u površini 1.570 m² upisane kod ZK ureda Općinskog suda Visoko u ZKUL br. ... za K.O. ... bračna stečevina parničnih stranaka.

Obavezan je I tuženi da trpi i prizna pravo tuželjici da se temeljem ove presude kod Zemljišno knjižnog ureda u Visokom upiše kao suvlasnik nekretnina koje se nalaze na k.č. br. 1834/40 u površini 1.570 m² upisane kod ZK ureda Općinskog suda u Visoko u ZKUL br. ... za K.O. ... sa djelom 1/1, te su obvezani I tuženi i II tuženi da uplate troškove postupka u iznosu od 2.106 KM, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Tužbeni zahtjev tužiteljice je odbijen u dijelu koji glasi:

Obavezuje se I tuženi da pod prijetnjom prinudnog izvršenja zaključi sa tužiteljicom notarski obrađen akt o prenosu 50% osnivačkog kapitala Društva za transport građevinstvo i trgovinu TGT Tragtas d.o.o. Sarajevo upisan u Registru privrednih društava Općinskog suda u Sarajevu pod MBS ... bez naknade, te da donese odluku o izmjeni odluke o osnivanju Društva za transport građevinstvo i trgovinu TGT Tragtas d.o.o. Sarajevo upisan u Registru privrednih društava Općinskog suda u Sarajevu pod MBS ..., te da tužiteljici omogući pribavljanje svih potrebnih dokumenata i isprava potrebnih za registraciju promjena, temeljem kojih isprava će tužiteljica steći pravo, kao i da se obaveže tužiteljica da uplati troškove sudske takse u iznosu od 606,00 KM.

Primljeno je na znanje odustajanje od privremene mjere.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 257720 14 Gž od 05.06.2019. godine žalba tuženih je djelimično uvažena, prvostepena presuda u stavu IV izreke preinačava na način da je obavezan prvotuženi da trpi i prizna pravo tužiteljici da se temeljem ove presude kod Zemljišno knjižnog ureda u Visokom upiše kao suvlasnik nekretnina koje se nalaze na k.č. br. 1834/40 u površini 1570 m² upisane kod ZK ureda Općinskog suda u Visoko u ZKUL br. ... za K.O. ... sa djelom 1/2, dok se u preostalom dijelu žalba odbija i prvostepena presuda u dosuđujućem dijelu potvrđuje.

Blagovremeno podnesenom zajedničkom revizijom tuženici pobijaju drugostepenu presudu iz razloga pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija uvaži pobijana presuda preinači i tužbeni zahtjev tužiteljice u cijelosti odbije.

Tužiteljica je podnijela odgovor na reviziju s prijedlogom da se revizija tuženih odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana uz naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.102,14 KM.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz revizije i po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 241. važećeg Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP) revizijski sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

Iz činjenica koje su utvrdili nižestepeni sudovi, proizilazi:

- tužiteljica i prvotuženi bili su u braku od 30.04.1985. godine pa do 2010. godine, a brak je razveden presudom Općinskog suda u Sarajevu br. 65 0 P 175904 11 P od 28.12.2011. godine koja je postala pravosnažna 21.02.2012. godine,
- u braku su stekli dvoje djece od kojih je jedno punoljetno, a dijete rođeno 1993. godine je sa posebnim potrebama i za koje je pravosnažnom presudom tuženi obavezan plaćati izdržavanje u visini od 700,00 KM;
- tužiteljica nije radila, već se brinula o djeci i domaćinstvu, a posebno o djetetu sa posebnim potrebama koje će do kraja života trebati posebnu njegu i pažnju;
- društvo TGT Tragtas d.o.o. Sarajevo osnovano 05.08.1996. godine, a povećanje kapitala je izvršeno unosom novih stvari-dokapitalizacija dana 20.06.1998. godine;
- na nekretnini upisnoj kao kč. 1834/40 u ZK.UL. ... KO ..., u naravi kuća, kućište i dvorište pov. 1.500 m², upisana društvena svojina kao gradsko građevinsko zemljište, a vlasnik na kući i nosilac korištenja na zemljištu sa 1/1 je prvotužni na osnovu kupoprodajnog ugovora od

¹ "Službene novine FBiH", br. 53/03, 73/05 i 19/06

10.04.1998. godine. Na istoj nekretnini su upisane 3 zabilježbe založnog prava prvotuženog kao jemca za kreditna zaduženja društva TGT Tragtas d.o.o.;

- prvotuženi je sa drugotuženim (koji je njegov sin iz prvog braka) dana 21.04.2011. godine zaključio ugovor o prenosu članskog udjela, čime je izvršio raspolaganje 100% poslovnog udjela društva;

- prema historijskom izvodu iz sudskog registra Općinskog suda u Sarajevu od 11.04.2020. godine, rješenjem br. 065-0-Reg-12-000738 od 13.03.2012. godine upisana je promjena osnivača, dopuna i usklađivanje djelatnosti kod subjekta upisa pod nazivom: Društvo za transport, građevinarstvo i trgovinu TGT Tragtas d.o.o. Sarajevo, prema kojem je osnivač subjekta upisa H.R. sa iznosom kapitala od 126.138,00 ili 100%, a lice ovlašteno za zastupanje prvotuženi H.H.;

Svojom tužbom tužiteljica traži da se utvrdi da je sa prvotuženim u braku stečena kao bračna stečevina imovina koja se sastoji u 50% osnivačkog kapitala odnosno osnivačkog udjela, kao i nekretnine upisane kao kč. 1834/40 kuća i zemljište upisano u zk.ul. ... KO ..., te da slijedom toga u Registru privrednih društava i zemljišnoj knjizi se upiše to utvrđenje u omjeru 1/2 bračne stečevine sa prvotužnim, i/ili zaključni notarski obrađeni akt o prenosu 50% osnivačkog kapitala i donese odluku o izmjeni odluke o osnivanju društva kao i da tužiteljici omogući pribavljanje svih potrebnih dokumenata i isprava za registraciju promjena, u protivnom da registarski sud izvrši upis po presudi. Tužiteljica je tražila i da se utvrdi ništavost ugovora o prenosu članskog udjela od 21.04.2011. godine između prvo i drugotuženog.

Prvotuženi i drugotuženi zajedničkim odgovorom na tužbu su osporili tužbeni zahtjev tužiteljice u cijelosti, navodeći da je društvo TGT Tragtas d.o.o. osnovano za vrijeme trajanja braka, ali da tužiteljica nije radila, nije ostvarivala nikakva primanja u zadnjih 20 godina, te da tužiteljica nije tužila društvo, a traži utvrđenje dijela udjela u njegovom kapitalu, da je samo društvo opterećeno kreditnim zaduženjem, a imovina koju tužiteljica traži založena za obaveze društva u visini od oko 2.000.000,00 KM, kao i da je prenos članskog udjela izvršen uz saglasnost banke u čiju korist je zasnovana hipoteka i pravo zaloge, te da ne postoji razlog zašto bi tužiteljica tražila utvrđenje ništavosti.

Prvostepeni sud djelimično udovoljava tužbenom zahtjevu tužiteljice, a u ostalom dijelu zahtjev odbija, kako je naprijed navedeno. Pri tome izražava stav da je tužiteljica bila u braku sa prvotuženim u vrijeme kada je društvo TGT Tragtas d.o.o. osnovano, da je društvo osnovano sa osnivačkim ulogom od 2.000,00 KM, a zatim je dokapitalizacijom osnovni kapital povećan unosom stvari za iznos od 124.138,00 KM, da je zatim 2011. godine prvotuženi prenio sav kapital društva na drugotuženog bez naknade, koji je onda postao jedini član i 100% vlasnik kapitala društva, a da tužiteljica nije bila uključena u te radnje, na način da da saglasnost, iako je imovina koja je činila osnovni kapital društva bila bračna stečevina sa prvotuženim. Zbog toga sud nalazi da je Ugovor o prenosu članskog udjela zaključen između prvo i drugotuženog ništavan, a tužiteljici pripada 50 % osnovnog kapitala u društva, kao i 1/1 dijela na nekretninama, pa je naloženo da se izvrši upis tih utvrđenja u sudskom registru i zemljišnoj knjizi.

Drugostepeni sud prihvata stav prvostepenog suda te vrši ispravku samo u dijelu u kojem je naložen upis suvlasničkog dijela na nekretnini pa umjesto sa dijelom 1/1, na način da je naloženo zemljišno knjižnom uredu upis ½ suvlasničkog dijela na nekretnini, dok je u preostalom dijelu žalba tuženih odbijena. Pri tom dopunjava utvrđenje sudova da prvotuženi nije ni dokazao da je osnovni kapital društva bio njegova posebna imovina, pa primjenom člana 251. stav 1. Porodičnog Zakona nalazi pravilnim primjenu materijalnog prava.

Dakle, iz navedenog jasno proizilazi da je tužiteljica tražila utvrđenje bračne stečevine sa prvotuženim na udjelu u društvu TGT Tragtas d.o.o od 50%, kao i ½ dijela vlasništva na nekretninama koje su upisane na njemu, te upis promjena u registru privrednih društava i zemljišno knjižnom uredu. Međutim, tužiteljica traži i utvrđenje ništavosti ugovora o prenosu 100% članskog udjela, u vrijednosti od 126.138,00 KM u društvu TGT Tragtas d.o.o., koji je bez njene saglasnosti prvotuženi prenio bez naknade na drugotuženog (dakle poklonio).

Tuženici i u reviziji osporavaju odluku u dijelu zahtjeva koji se odnosi na upis promjena u registru društva i ništavost ugovora o prenosu članskog udjela, jer društvo TGT Tragtas d.o.o nije učestvovalo u postupku, a na njemu se provode radnje upisa.

Kako je nespornim utvrđeno da je prvotuženi osnovao društvo ograničene odgovornosti TGT Tragtas d.o.o. (kao jednočlano društvo) i povećao kapital društva unosom stvari (do iznosa 126.138,00 KM) sve u vrijeme trajanja bračne zajednice sa tužiteljicom, da je bio jedini član tog društva na jednom udjelu, proizilazilo bi da je udjel kao imovina predstavljao bračnu stečevinu, jer u postupku prvotužitelj nije ni tvrdio da je u kapital društva unesena posebna imovina.

Naime, osnovni kapital društva je podjeljen na udjele, a za obaveze društva član društva odgovara svojim udjelom.

Pri tome treba imati u vidu da se vrijednost udjela može izražavati kao nominalna (ona koja odgovara iznosu osnivačkog uloga na temelju kojeg je stečeno članstvo), kao stvarna vrijednost (vrijednost koja bi pripala članu društva u slučaju likvidacije društva i namirenju svih obaveza društva) i kao tržišna vrijednost (vrijednost koja osim stvarne vrijednosti obuhvaća i mogućnost sticanja dobiti u budućnosti). Nominalna vrijednost udjela odgovara osnivačkom ulogu, dok su druge dvije vrijednosti ovisne o brojnim faktorima, pa između ostalog i uspješnosti društva.

Stoga se sudskom presudom zajednička bračna stečevina može utvrditi samo na imovini koja je sadržana u udjelu društvu.

Međutim kada su više lica vlasnici jednog udjela, što dozvoljava odredba člana 332. stav 1. Zakona o privrednim društvima², oni zajednički ostvaruju prava i solidarno odgovaraju za obaveze koji se odnose na taj udio. Upravo utvrđivanjem bračne stečevine na jednom udjelu društva, nastupa odnos zajedničkog ostvarivanja prava, ali i obaveza bračnih partnera, pri čemu se na zajedničare primjenjuju pravila o suvlasništvu. A suvlasništvo po članu 15. Zakona o vlasničko pravnim odnosima³ postoji kada nepodijeljena stvar pripada dvjema ili više osoba, tako da je dio svake od njih srazmjern cjelini (idealni dio).

To znači da samo zajedničari mogu ponuditi taj udjel na prodaju, zbog čega je sljedeći stav te odredbe propisao da zajedničari trebaju odrediti zajedničkog zastupnika, a da pravne radnje preduzete od strane društva prema jednom od njih djeluju prema svima.

U tom smislu je pravilno primjenjeno materijalno pravo u odredbama člana 251. stav 1. i člana 252. stav 1. Porodičnog zakona FBiH, kada je utvrđeno da je udjel u društvu TGT Tragtas d.o.o. bio bračna stečevina tužiteljice i prvotuženog, te da postoji zakonska prezumpcija jednakog dijela u udjelu tog društva, kao i da je sporna nekretnina kupljena u vrijeme trajanja bračne zajednice i da predstavlja bračnu stečevinu sa ½ dijela, pa je pravilno primjenjeno materijalno pravo kada je usvojen tužbeni zahtjev tužiteljice.

² Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84708, 63/10, 75/13...

³ Službene novine FBiH br. 6/98, 29/03;

Međutim, prvotuženi kao upisani 100% vlasnik udjela, bez znanja i odobrenja tužiteljice kao suvlasnika tog udjela od 50%, zaključuje, odmah nakon faktičkog prekida bračne zajednice, sa drugotuženim pobijani ugovor o prenosu 100% svog članskog udjela u društvu, bez naknade, na svog sina iz prvog braka.

Dakle, sporno pravno pitanje odnosi se na postojanje uslova za utvrđenje ništavosti ugovora o prenosu članskog udjela, kod činjenice da je tim ugovorom prvotuženi raspolagao udjelom koji je bio bračna stečevina tužiteljice i prvotuženog, bez saglasnosti tužiteljice, te mogućnosti da se izvrši prenos dijela udjela koji je bio bračna stečevina na tužiteljicu.

Članom 103. stav 1. ZOO je propisana ništavost ugovora kada je isti protivan ustavu, propisima i moralu društva, osim ako cilj povrijeđeno pravilo ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Kako je prvotuženi postupio suprotno naprijed navedenoj normi o zajedničkom ostvarivanju prava zajedničkih vlasnika iz člana 332. stav 1. Zakona o privrednim društvima, kao pozitivnom propisu, proizilazi da je ispunjen uslov ništavosti iz člana 103. stav 1. ZOO-a do ½ dijela raspolaganja, koji po osnovu bračne stečevine pripada tužiteljici.

Stoga je pravilno primjenjen član 39. (6) Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH⁴ kada je naložena promjena upisa u registru.

Ni ostali prigovori revizije nisu osnovani. Tačno je da je predmetni spor vođen kao spor iz bračnih odnosa, tj. utvrđivanja i dioba bračne stečevine, a da je u izreci presude utvrđeno da je ½ udjela u društvu TGT Tragtas d.o.o. bračna stečevina tužiteljice, te obavezu da tuženici trpe upis u registru privrednih društava promjenu vlasništva osnovnog kapitala tog društva u korist tužiteljice, ili da taj upis zamjeni presuda, te da u postupku nije učestvovalo društvo TGT Tragtas d.o.o., ali ovaj sud nalazi da taj prigovor nije osnovan, jer se radi o utvrđivanju bračne stečevine na udjelu koji je bio suvlasništvo bračnih partnera, pa je ništavošću ugovora o prenosu članskog udjela nastupila posljedica iz člana 104. stav 1. ZOO, a zatim i upis novog stanja suvlasništva udjela.

Iz navedenih razloga revizijski sud je ocjenio da su djelimično osnovani prigovori pogrešne primjene materijalnog prava, kada je utvrđena ništavnost cijelog ugovora o raspolaganju cijelog udjela u 100% kapitalu društva, dok u ostalom dijelu revizija nije osnovana.

Pravni stav izražen u ovoj presudi se temelji i na stavu da tuženicima takvom primjenom materijalnog prava nije povrijeđeno pravo na imovinu iz člana 1. Protokola 1 uz Evropsku konvenciju, prema odluci Ustavnog suda BiH br. AP-1730/11 od 08.05.2014. godine i dr., zbog čega je revizija djelimično usvojena i pobijana presuda preinačena primjenom člana 250. stav 1. ZPP-a, dok je u ostalom dijelu ista odbijena primjenom člana 248. ZPP-a.

Odluka o troškovima postupka se temelji na članu 387. stav 1. ZPP-a jer troškovi odgovora na reviziju nisu bili potrebni za vođenje ove parnice, a revidenti nisu ni tražili troškove sastav revizije pa o istim nije ni odlučeno.

Predsjednica vijeća,
Amra Hadžimustafić, s.r.

⁴ Službene novine FBiH br. 27/05, 68/05, 43/09, 63/14;